

Najaarsbijeenkomst CVB 2011 te Geldermalsen

Samenvatting: Jouw inzet in de vakantieweken: als vrijwilliger en/of als professional?

Kern:

Inzet als Professional

Inzet als Vrijwilliger

Attitude/houding als professional

Attitude/houding als vrijwilliger

Verantwoordelijkheid als professional

Verantwoordelijkheid als vrijwilliger

Aandachtspunten specifiek voor vakantieweken

a. Intensiteit van contact. Vakantieweek is een week per jaar; wat betekent dit voor je contact voor de overige weken van het jaar.

Voorbeeld:

- Gast met lich. beperking: vertrouwensrelatie opbouwen met iemand met een lich. beperking?
- Deelnemer PRO: in hoeverre ga je in op problematische aspecten van gedrag van deelnemers uit speciaal onderwijs of het gezin
- Gast met verst. beperking: hoeveel afstand – nabijheid bij iemand met een verstandelijke beperking?

b. Delen is weten. Als staf lid heb je een week intensief contact en kom je soms veel te weten van je gasten c.q. observeer je veel. Wat doe je met bepaalde informatie. Wanneer schakel je derden in en wie dan. Wat is je verantwoordelijkheid en je rol in bepaalde situaties. Hoe ga je om met vertrouwelijke informatie.

Conclusie:

Onze inzet in de vakantieweken komt voort uit onze betrokkenheid op de gasten. Dit bepaald dat onze inzet in de eerste plaats vanuit ons hart, van harte, is.

Maar ook:

- Jouw inzet als vrijwilliger in de vakantieweken zal altijd professioneel moeten zijn
- Jouw inzet als professional zal altijd als vrijwilliger moeten zijn.

Inleiding: Jouw inzet in de vakantieweken als vrijwilliger en/of als professional?

Wat is onze motivatie om mee te gaan met een vakantieweek. Onze gemeenschappelijke motivatie: Om de gasten en deelnemers van onze weken een fijne vakantieweek te bieden. Wat helemaal aansluit bij de website: "Het doel van deze weken is mensen met een beperking een week vakantie te geven in de eigen sfeer."

Hoe is onze inzet in de vakantieweken? Doe ik dat als vrijwilliger of doe ik dat ook als beroepsbeoefenaar? Als ik dat doe als vrijwilliger hoe professioneel moet ik dan zijn. Doe ik dat als beroepsbeoefenaar, hoeveel verantwoordelijkheid heb ik dan?

Als we ons nader in deze vraag verdiepen wordt het vraagteken steeds groter.

Eén motivatie bindt ons allen: het contact met de gasten. Onze motivatie komt van binnenuit: vanuit ons hart. En allemaal ervaren we het rijke, het mooie van de contacten die er zijn in de weken. De contacten tussen de gasten en de staf, de contacten tussen de staf onderling en de contacten tussen de gasten.

Mee met de weken voor PRO/SBO: motivatie om de deelnemers een leuke week te bezorgen en met elkaar een goede week te hebben (en.... hun gedrag en hun vragen in goede banen leiden)

Mee met de weken voor mensen met een lichamelijke handicap: delen met elkaar en innerlijk rijker worden door en stil worden van de levenservaring van de gasten en.....soms meeworstelen met hun zorgen.

Of de jongerenweek en de integratieweek: gemotiveerd om op basis van wederkerigheid met elkaar een fijne week te hebben. Jij bent de handen en de voeten van de gast waar dat nodig is en verder ben je elkaars gelijke en de confrontatie waarom wij kunnen gaan en staan waar wij willen en de gasten hierin zo beperkt zijn.

Meegaan met de weken voor mensen met een verstandelijke handicap: wat kunnen ze genieten! En stil worden van hun kinderlijk vertrouwen. We kennen het beeld: wat is het belangrijkste: een nieuw hart. Dat eenvoudige genieten en die directheid: daar geef je toch van harte je inzet voor!

Dit is het mooie/het rijke van de vakantieweken. En dat is ook wat ons allen motiveert om mee te gaan.

En toch, juist die betrokkenheid vanuit ons hart roept ook ons dilemma op. Want als stafleden hebben wij ook onze verantwoordelijkheid. Onze gasten en deelnemers zijn mensen die in hun gewone leven speciaal onderwijs of zorg of hulpverlening ontvangen van professionals. En in de vakantieweek ontvangen ze de begeleiding en zorg van ons. Als 'vrijwilliger'. Tussen aanhalingstekens.

Aspecten waar we over na kunnen denken zijn:

- Attitude/houding als vrijwilliger of professional
- Afstand/nabijheid als vrijwilliger of professional
- Verantwoordelijkheid als vrijwilliger of professional

Definitie vrijwilliger

De vrijwilliger is degene die in enig organisatorisch verband onverplicht en onbetaald werkzaamheden verricht ten behoeve van anderen en/of de samenleving waarbij een maatschappelijk belang wordt gediend.

Definitie vrijwilligerswerk (volgens de vrijwilligerswet)

Vrijwilligerswerk is elke activiteit die onbezoldigd en onverplicht wordt verricht, ten behoeve van één of meer personen,..... die niet door dezelfde persoon en voor dezelfde organisatie wordt verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst, een dienstencontract of een statutaire aanstelling.

Wat de vrijwilliger in zijn mars moet hebben aan kennis en vaardigheden is ter bepaling aan degene die het vrijwilligerswerk organiseert.

Wat is een professional?

Er zijn talloze definities van wat een professional is. Kortweg kun je zeggen dat een professional zich vooral kenmerkt door het bezitten van een **vakmanschap**. Een professional heeft veel kennis en specifieke vaardigheden op een bepaald vakgebied.

Professionals kenmerken zich dus door de volgende karakteristieken:

- **Vakmanschap** (hoogwaardige kennis of vaardigheden). Een professional is een echte specialist.
- **Autonomie**. Ze hebben een bepaalde vrijheid in de uitoefening van hun vak. Dat uit zich in werktijden, beslissingsbevoegdheden en vakinhoudelijke invulling. Ze hebben weinig aansturing nodig, zijn onafhankelijk, **gemotiveerd** en initiatiefrijk.

Professionals voelen zich verantwoordelijk voor de uitvoering van hun vak. Bij een aantal beroepen hoort ook een beroepscode. De professional is door de beroepscode verbonden aan het vak dat de professional beoefent. Hij moet zich daaraan houden en kan ook ter verantwoording worden geroepen als hij dat niet doet, vaak door een klachten-, beroeps- of tuchtcommissie.

Wat bepaalt onze **attitude/houding** in de vakantieweken; hoe gaan we om met **afstand/nabijheid** en daaraan gekoppeld **hoever strekt onze verantwoordelijkheid**

Wat is voor onze gasten nodig in de vakantieweken: een vrijwilliger die het goede doet voor de deelnemers/de gasten? Een beroepsmens die vanuit zijn vak weet wat het goede is? Een vrijwilliger die optreedt als vakman of vakvrouw. Of een professional die in de vakantieweken zijn vakkennis thuis laat... Wat niet kan en niet mag. Dit kan soms strijdig zijn.

En de gasten hebben toch ook vakantie. Hebben zij dan wel vakmensen nodig? Het goede wat een vrijwilliger bedoelt is niet altijd hetzelfde als het goede wat professioneel zou

moeten. En het professioneel juiste is niet altijd wat de gasten het prettigst vinden en is ook niet altijd nodig in de vakantieweken.

Daarom is het goed dat we hier eens met elkaar over nadenken. Bij vragen die we als Commissie ontvangen en ook uit de verslagen van de weken komen we dezelfde dilemma's tegen. Dit was een reden voor de Commissie om dit onderwerp voor deze bijeenkomst te kiezen. Om met elkaar een bewustwording op gang te brengen. Een sluitend antwoord is er niet. Bewustwording kan ons ondersteunen bij hoe wij ons inzetten in de vakantieweken.

Om meer concreet te worden schetst ik willekeurig een aantal situaties en dilemma's. Deze komen vanuit mijn ervaringen in de weken en zijn aangevuld met mijn eigen fantasie.

Gasten met een lichamelijke beperking

Laten we als eerste nadenken over de weken voor mensen met een lichamelijke handicap. Er zijn weken voor jongeren, voor jongvolwassenen en voor ouderen. De weken voor volwassenen met een lich. beperking hebben een gezellige vakantiesfeer. Er wordt genoten van de koffie op het terras, een wandeling door het bos, een dag uit met een grote rolstoelbus. Het diner is iedere avond goed verzorgd. Om het jaar is er ook de mogelijkheid een week te varen met het hospitaalschip de Prins Willem Alexander.

De weken voor de jongeren met een lichamelijke beperking zien er anders uit. Waarom zou je met de rolstoelmensen geen wedstrijdje hardrijden kunnen doen. En een nachtwandeling door het bos met onverwachte obstakels op je pad: juist spannend. En een wandeling in de duinen: met je rolstoel een trappetje op. Dan helpen we die rolstoel toch gewoon een handje.

Er is ook een zogenaamde integratieweek. In deze week gaan jongeren met en zonder lichamenlijk beperking samen een week op vakantie. In deze groep is veel wederkerigheid en veel contact in de groep. Deze weken zijn bedoeld voor jongeren die niet heel veel hulp nodig hebben en zichzelf grotendeels kunnen redden.

In de weken voor mensen met een lichamelijke handicap: wat vraagt dat van onze **houding**. Als ik zeg respectvol is dat een open deur. Daar zijn we het allemaal over eens. En toch..... Als je een gast tegenover je hebt, die bijvoorbeeld vader of moeder is van een gezin en/of een baan heeft en gewoon aan het maatschappelijke leven deelneemt, dan zou het niet in ons opkomen om zo iemand een knuffel te geven. Maar als onze gast nu eens een oude kleine mevrouw is: oftewel vertaald zo'n lief oud vrouwtje..... Een voorbeeld wat ik tegenkwam: bij het afscheid nemen kreeg zij een knuffel en 3 dikke zoenen. Een attitude als professional of als vrijwilliger, wat is het juiste antwoord.

En het is ook vakantie. Natuurlijk zijn we sterk betrokken bij het kruis, het verdriet wat een handicap met zich meebrengt, maar een weekje vakantie is ook plezier en genieten, en als we dan bij de duinen een trap tegenkomen, nou dan gaat de rolstoel toch 'gewoon' mee omhoog. Op dat moment zou treuren bij de ernst van de handicap niet de juiste houding zijn.

Dan afstand en nabijheid bij mensen met een lichamelijke beperking

Hoever denken we na over het leven van de gasten in al die weken buiten de vakantieweek om: wat is een overweging om wel of geen contact te houden. Blijf je als vrijwilliger contact onderhouden omdat dat zeer gewaardeerd wordt. En waarom koos je voor deze gast om de contacten mee te blijven houden. En wat betekent dit voor andere gasten van de

vakantieweek waarmee je geen contact onderhoudt. Ben je de professional/de hulpverlener die een gast wil blijven ondersteunen door het jaar heen. Hoe verhoudt zich dit dan met de echte hulpverlening die een gast thuis heeft of niet heeft maar nodig zou hebben. Of word je relatie er één van wederkerigheid en vriendschap. En heb je je dan gerealiseerd wat het voor iemand met een handicap zou betekenen als je zo'n relatie op een keer ook weer beëindigt omdat je andere keuzes maakt. En nu maak ik hier toch even een uitstapje: uit contacten kunnen ook echte vriendschappen groeien en meer dan dat. Dat zien we in de weken waar jongere leeftijdgenoten elkaar ontmoeten. Als een nader contact ontstaat verandert ook de relatie en de verhouding tot elkaar. Dat is ook één van de mooie, rijke aspecten van de vakantieweken. Daar doel ik vandaag niet op. Het gaat vandaag over de verhouding tussen gasten en stafleden.

Tenslotte: verantwoordelijkheid

Met een rolstoel van een trap af... Dat kan naar mijn idee, onder bepaalde omstandigheden.... Jong, gezond, en goed getraind bij de revalidatie op vallen enz. De jongerenweek, de integratieweek. Maar bij iemand die ouder is, minder gezond, kwetsbaar zou dit geen juiste keuze zijn. Ook kan het niet zo zijn dat bijvoorbeeld de insuline thuis blijft liggen bij het dagje uit en ook het vergeten een rolstoel op de rem te zetten kan ongewenste gevolgen hebben. Oftewel het juist inschatten van risico's in deze weken is wel nodig. Het gaat om gasten met een beperking, een zorgbehoefte.

En wat staat ons te doen als iemand van de gasten ons vertelt over zijn huwelijk die door zijn handicap sterk onder druk staat. Of als een jongere met een lichamelijke handicap ons vertelt van zijn strijd omdat hij steeds weer zwicht en toch een sekslijn belt. Of vul maar in... Genoeg zaken om over na te denken.

Gasten met een verstandelijke beperking

Dan onze weken voor mensen met een verstandelijke handicap. Deze weken zijn er voor alle leeftijden.. Er zijn weken voor kinderen en volwassenen en ouderen. De weken zijn ook verschillend van niveau. De weken kenmerken zich door gezelligheid en een vrolijke sfeer. Het beeld van de weken waar vaak een muziekje draait, waar veel activiteiten en spelletjes worden gedaan en veel wordt gezongen.

Bij onze attitude in de weken voor mensen met een verstandelijke of meervoudige handicap spelen vergelijkbare dilemma's een rol, maar op een andere manier. Ook in deze weken gaan we respectvol met onze gasten om. Hoe respectvol ..... Een knuffel, dat past zeker in deze weken. Maar wie knuffel je en hoe is een knuffel? Een knuffel voor een gast waarin dit past bij zijn niveau is zeker op zijn plaats. Vaak is een blijde lach of een ontspannen gezicht je beloning. Maar een knuffel voor een knul van 20 die juist volwassen aan het worden is? Of die mnl. gast die steeds naar jou toekomt en je aan je haren trekt en steeds naast je wil zitten. Hoe wordt jouw houding door je gast ervaren. Ieder jaar is er wel een gast die met een beetje een 'gebroken hart' naar huis gaat. Hoe bewust gaan we met onze houding naar de gasten om? En hoe respectvol is onze houding? Nu gaan we lekker slapen: in de jonge kinderweek kan dit nog wel, in de andere weken zou ik het zo niet meer doen. En ik denk dat de hoog niveau mannenweek zou denken of misschien wel zeggen: ga zelf maar lekker slapen....

Over afstand en nabijheid

Wat doen we in deze weken met gastencontacten in de overige 51 weken van het jaar. Houd je contact als vrijwilliger omdat dit gewaardeerd wordt en wat is je motivatie dat je dat wel doet bij de ene gast en niet bij de andere. Of ook hier: houd je contact als professional/hulpverlener en hoe verhoudt zich dit met andere hulpverlening die er in de thuissituatie is/ of er niet is maar wel nodig zou zijn. En ook nog: hoe verhoudt jouw regelmatige contact met de gast zich tot die van andere stafleden die dit niet doen. Wat ga je doen als je gast alleen maar jou als staflid wil. Of mag ik het ook omdraaien: heb jij wensen voor welke gasten je wilt zorgen en wat is je motivatie hiervoor. Hoeveel afstand en nabijheid is wenselijk. En even een uitstapje mag ook hier wel als we denken aan de leuke manieren waarop onze gasten zelf hun voorkeur te kennen geven. Van belang is onze eigen houding als staflid hierin.

Tenslotte; verantwoordelijkheid.

Vakantieweken zijn bij uitstek geschikt om zaken te signaleren. Mensen zijn weg uit hun eigen omgeving. Kunnen zich vrijer voelen in gedrag en geven soms ook dingen aan. Het kan hier gaan om zaken zoals rouwverwerking (verlies ouders) maar ook misschien signalering van depressiviteit of soms lijken/blijken er ook ernstige situaties te spelen. Hoever strekt dan onze verantwoordelijkheid. En heel voorzichtig: denk je dat je observatie juist is. Ben je voldoende professional om te kunnen signaleren. Maar ook andersom: je bent geen professional en hebt toch iets waargenomen. Wat staat je dan te doen? En hoe ga je om met informatie die je vertrouwelijk ter ore komt.

Deelnemers die SBO/PRO bezoeken of hebben bezocht

En dan als laatste en misschien voor dit onderwerp wel meest complexe deelnemers: de weken voor jongeren van 9 tot 24 jaar. De deelnemers aan deze weken bezoeken het SBO/PRO of hebben dit bezocht. Het zijn jongeren met een stoornis of gedragsproblemen. De jongeren vragen een intensieve begeleiding.

Voor deze jongeren die in de thuissituatie veel aandacht vragen en veel extra structuur van een gezin vragen is het heel fijn als in de lange zomervakantie de jongere een week met onze weken mee kan.

Deze weken bruisen van activiteiten en energie. Voor alles wat actief is, zijn deze deelnemers te porren: fietsen, kanoën, zwemmen, een douanespel in het bos. Rennen maar. De gasten met hun voortdurende behoefte aan actie en hun behoefte en structuur vragen een volledig ingevuld programma zonder lege momenten. Voorspelbaarheid is essentieel. Als één van de selectiecriteria voor deze stafleden zou kunnen worden genoemd is dat: veel energie.

In deze weken is het een noodzaak dat de vrijwilliger ook professional is of als professioneel kan optreden. Een juiste interactie tussen deelnemer en staflid is hier heel belangrijk. De willekeurige knuffel is hier niet op zijn plaats. En ook een impulsieve spontane reactie is veelal niet de meest verstandige reactie op een gast waar sprake is van gedragsproblemen. Een **professionele houding** in deze weken is van groot belang. Hierop wordt de staf ook geselecteerd.

In deze weken is de vraag naar gewenste **afstand en nabijheid** misschien wel des te meer van belang. Wat doe ik in mijn contact naar de deelnemers in de week. Hoe ga ik om met vragen van de deelnemers die volop verkeren in een fase van kind naar jongere. In een fase

van toenemend lichamelijk bewustzijn en moeite met contacten. Denk aan autisme, ADHD. Wat doe ik met mijn eigen rol/mijn eigen houding. Ben ik een steunpunt/praatpaal in de week en wat betekent dit voor de deelnemer als de vakantieweek weer voorbij is. Zou je een deelnemer adviezen geven met betrekking tot zijn situatie na de vakantie en hoe zou je dan handelen als het na de vakantie niet zo ging... Als voorbeeld: stel: je hebt met iemand in de week veel gesproken over de plannen om zelfstandig te gaan wonen. Uit een later contact met de deelnemer constateer je dat het niet zo goed lijkt te gaan. Hoe zou je dan als staf lid op een juiste wijze handelen.

Dit zou je ook kunnen vertalen naar de jongere deelnemers. Als je als staf lid bepaalde zaken hebt opgemerkt: Stel ik me op als een praatpaal/steunpunt naar de deelnemer en het gezin. Of als je iets hebt gesignaleerd of als een deelnemer je vertrouwelijk informatie vertelt. Neem ik dan contact op met het gezin. Geef ik adviezen naar de gezinssituatie, ben ik de praatpaal/ steunpunt voor zo'n gezin en zo ja, ben ik daarvoor professional genoeg en ben ik voldoende op de hoogte van de situatie om een juist advies te geven. Wat betekent dit voor andere hulpverlening die er mogelijk al is of nodig zou zijn. Wat doe je als er naar jouw mening hulpverlening nodig terwijl de gast dit niet heeft?

Bij dit laatste punt gaat het ook nadrukkelijk om **verantwoordelijkheid**: waar ligt je verantwoordelijkheid als professional en waar houdt deze op: Alleen in de vakantieweek of ook verder. Houd deze op met signaleren en melden en naar wie dan. Wat zou gemeld moeten worden en bij wie ligt de verantwoordelijkheid. En met voorzichtigheid: ben je als staf lid/kernstaf lid voldoende professioneel om een juiste signalering te hebben gedaan. Ga je als staf lid, als kernstaf lid zelf in gesprek met de ouders, soms pleegouders, de hulpverlener als die voor een deelnemer in beeld is. Welke rol zou de Commissie of arts van de Commissie hierin kunnen hebben.

Conclusie

De vraag waar ik mee begon was onze motivatie om mee te gaan met een vakantieweek. Onze gemeenschappelijke motivatie: Om de gasten en deelnemers van onze weken een fijne vakantieweek te bieden.

Een antwoord op de vraag in de titel van de inleiding: onze inzet als vrijwilliger en/of professional zou er dan zo uit kunnen zien:

- Onze inzet als vrijwilliger in de vakantieweken zal altijd ook professioneel moeten zijn
- Onze inzet als professional zal ook altijd als vrijwilliger moeten zijn.

Deze bewustwording kan ons helpen bij ons handelen in de vakantieweken. Op de vraag wat dan het goede of het juiste zou zijn, is geen eenduidig antwoord te geven.

De commissie heeft het voornemen om verder na te denken hoe we hierin de weken verder kunnen ondersteunen. Afhankelijk van waaraan behoefte is. Er zou ook eens gekeken kunnen worden naar andere vrijwilligersorganisaties.

SLOT

Tenslotte en daarmee wil ik eindigen: opnieuw de vraag: wat is onze motivatie om mee te gaan met deze vakantieweken mee?

Om het delen met elkaar rondom de geopende Bijbel. En als het zo mag zij, vanuit één geloof.

Als we ieder in onze gedachten naar de weken dan kan het soms zijn: Gods verborgen omgang vinden... of God heb ik lief...Hier liggen rijke ervaringen. Merken dat de Heere werkt, in deelnemers, in gasten, in stafleden. Dan valt alle verschil weg en is er één in beleven. Wat rijk als onze weken gebruikt mogen worden om de weg naar de Heere mogen leren kennen mag worden. Misschien voor een gast die in het gewone leven nauwelijks de gelegenheden heeft om vanuit de Bijbel te horen. Misschien niet om bijzondere omstandigheden maar gewoon in de dagelijkse dingen van de dag waarin Gods Woord een centrale plaats inneemt. Om te mogen zien en jaloers te worden.

Filemon 1: 6 Opdat de gemeenschap uws geloofs krachtig worde in de bekendmaking van alle goed, hetwelk in ulieden is door Christus Jezus.

Kanttekeningen

Dat is, over de grote weldaad, dat u ook het Evangelie is gepredikt, en dat gij met het geloof hebt aangenomen. Zie 1 Joh. 1:3.

Daar wilde ik mee eindigen.

Gerda de Pater, november 2011